

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2023. június 9.
(OR. en)

10457/23

LIMITE

ENV 665
CLIMA 289
POLGEN 55
AG 50

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Tárgy:	Az Európai Unió szén-dioxid-piacának hatása a különböző uniós szakpolitikákra – Lengyelország tájékoztatója

A Tanács (Általános Ügyek) 2023. június 27-i ülésének előkészítéseként mellékelten továbbítjuk a delegációknak a lengyel delegáció feljegyzését.

Lengyelország magyarázó feljegyzése az EU szén-dioxid-piacának a különböző uniós szakpolitikákra, többek között az energiapolitikára, az uniós gazdaság versenyképességére és az EU-n belüli szociális életszínvonalra gyakorolt hatásáról szóló véleménycseréhez

Az EU szén-dioxid-piacának a különböző uniós szakpolitikákra gyakorolt hatásáról folytatott horizontális vita szükségessége

Az EU az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére irányuló fokozott törekvések időszakába lép, ami új kihívásokat hoz magával. Az elmúlt években az EU olyan éghajlat-politikai jogszabályokat dolgozott ki, amelyek számos különböző uniós szakpolitikát érintenek. Következésképpen ezek nemcsak a környezetre, hanem az energiaügyre, az iparra, az átállás költségeire, a foglalkoztatásra és más szociális kérdésekre is hatással vannak. Ugyanakkor már most is tapasztaljuk, hogy a szén-dioxid-árak jelentős hatást gyakorolnak az energiaárakra. Ennek kettős következménye van.

Egyrészt az ipari termelés költségei emelkednek az EU-ban, ami hátrányosan érinti az európai vállalatok és gazdaságok globális versenyképességét. Másrészt sok európai polgár szembesül az energiaszegénység növekvő kockázatával. Ezért meg kell vitatnunk, hogy az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer milyen hatást gyakorol az energiaárakra, és az azzal járó valamennyi főbb társadalmi-gazdasági kihívásról is tárgyalnunk kell, elsősorban ami az uniós gazdaság versenyképességét és a sok polgárunkat fenyegető energiaszegénység kérdését illeti.

Miért van szükség erre a vitára?

Egyértelmű, hogy a jelentősen magasabb energiaárak és azok volatilitása több tényező együttes kombinációjának tulajdonítható. Míg e tényezők némelyike pozitív, és várható volt (például a világjárványt követő gazdasági fellendüléshez kapcsolódó keresletnövekedés), addig mások kiszámíthatatlanok és azokra nincs befolyásunk (rendkívüli időjárási körülmények, rekordmagas földgázárak, geopolitikai helyzet). Ezért azokra a tényezőkre kell összpontosítanunk, amelyeket kontrollálni tudunk abból kifolyólag, hogy azok az uniós szakpolitikákhoz és intézkedésekhez – nevezetesen az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszerhez – kapcsolódnak.

Ez annál is inkább sürgető feladatot jelent, mivel az „Irány az 55%!” intézkedéscsomag benyújtása óta jelentősen megváltoztak a körülmények. Számos tényező vezetett az uniós kibocsátási egységek rekordmagas áraihoz, amelyek további nyomást gyakoroltak az energiaárak növekedésére és volatilitására. Következésképpen a 2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai céltervet és az EU ETS irányelv felülvizsgálatára irányuló javaslatot kísérő hatásvizsgálatok nem tükrözik az aktuális valóságot, és már nem felelnek meg a célnak. Az uniós kibocsátási egységek jelenlegi árszintje drámai mértékben meghaladja az említett dokumentumokban bemutatott, 2025-re és 2030-ra vonatkozó összes forgatókönyvet. Ezzel egyidejűleg polgáraink és iparágaink jelenleg egyre nagyobb kihívásokkal néznek szembe az energia és az uniós kibocsátási egységek magas árai miatt. A körülmények megváltoztak, és eljött az ideje annak, hogy az EU-ban ezekkel a kihívásokkal ne több különböző ágazati vita keretei között, hanem valóban horizontális módon foglalkozzunk. Bár az uniós kibocsátási egységek árának az energiaárakra gyakorolt hatása tagállamonként eltérő lehet, azt nem lehet figyelmen kívül hagyni. Vannak olyan tagállamok, amelyeket a villamosenergia- és hőtermelés magas kibocsátási intenzitása jellemez, ami azt eredményezi, hogy az uniós kibocsátási egységek beszerzési költségeinek az energiaárakon belüli aránya jelentősen magasabb (Lengyelország esetében a villamos energia nagykereskedelmi árában ez az arány 2022-ben átlagosan 50%-ra rúgott, míg az EU esetében 20% volt).

Az EU részesedése a globális GDP-ből az 1990-es 25%-ról 2020-ra 17%-ra csökkent. Ez azt jelenti, hogy az elmúlt három évtizedben a globális gazdasági növekedés főként az EU-n kívül – Ázsiában és különösen Kínában – zajlott. Bár e csökkenés részben a különböző kiindulási pontoknak tulajdonítható, érdemes megjegyezni, hogy az EU növekedése – és különösen az euróövezet növekedése – az Egyesült Államokénál is lassabb volt. Az EU relatív részesedése a globális kereskedelemben ugyancsak csökkent. A – versenyképességünk gerincét alkotó – európai vállalkozásokat az egyesült államokbeli vállalkozásokkal összehasonlítva jelentős szakadék tárul fel. Az európai vállalkozások 2014 és 2019 között átlagosan 40%-kal lassabban növekedtek, mint amerikai társaik.

2022-ben 2021-hez képest az energiaigényes iparágakban – többek között a fémalapanyagok ágazatában, a vegyiparban, a nemfém ásványok ágazatában és a papíriparban – csökkent az ipari termelés, míg más feldolgozóipari ágazatokban a termelés növekedése volt tapasztalható. Éves összehasonlításban például a vegyipari termékek gyártása több mint 6%-kal, a fémalapanyagok gyártása pedig 4%-kal csökkent 2022-ben. Emellett egyes vállalkozások az EU-n kívülre csoportosították át üzleti tevékenységüket. Például a világ legnagyobb árbevételű vegyipari vállalata bejelentette, hogy a magas energiaköltségek miatt áthelyezi a termelést Európából. Ez körülbelül 2600 munkahely megszűnéséhez fog vezetni.

Bár az energiaárak a közelmúltban a stabilizálódás jeleit mutatták, ez részben a tagállami kormányok politikáinak és beavatkozásainak köszönhető. Hangsúlyozni kell azonban, hogy az összes alkalmazott intézkedés a kormányzati költségvetéseket terhelte, csökkentve ezáltal a kapacitást a más területeken (például az energetikai átmenet területén) nyújtandó pénzügyi támogatásra. Figyelembe véve továbbá, hogy 2022-ben a kormányzati beavatkozások és a fix áras szerződések az energiaszámlák növekedésének visszafogását eredményezték, 2023 telére újabb emelkedésre kell felkészülnünk, mivel Európa az energiaellátás terén egyre nagyobb versennyel néz szembe Kínával.

Bár a túlzott energiaárak minden európai számára növelik a megélhetés költségeit, a terhek nem egyenletesen oszlanak meg a lakosság körében. A kedvezőtlen következményeket különösen az alacsony jövedelmű háztartásokban élők érzik meg, akik rosszul szigetelt épületekben élnek, és akiknél nincs hőszivattyú a pincében vagy napelem a tetőn. Az Eurostat adatai szerint 2020-ban mintegy 35 millió uniós polgár (az EU lakosságának mintegy 8%-a) nem tudta megfelelően melegen tartani otthonát. Az energiaárak 2021-ben kezdődött és az Ukrajna elleni 2022. februári orosz invázióval súlyosbodó emelkedése a Covid19-válság hatása mellett valószínűleg tovább súlyosbította számos uniós polgár már amúgy is nehéz helyzetét. Ráadásul az EU Energiaszegénységi Megfigyelőközpontjának adatai azt mutatják, hogy az Európai Unióban az energiaszegénységben élő polgárok becsült száma akár 125 millióra is rúghat, és a magas energiaárak az e jelenséget kiváltó három fő tényező egyikét jelentik. Az épületeknek és a közúti közlekedési ágazatoknak az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszerbe való bevonása tovább ronthatja a helyzetet.

Miért az Általános Ügyek Tanácsa a megfelelő fórum erre a vitára?

Az Általános Ügyek Tanácsa egyedülálló szerepet tölt be az uniós szakpolitikák és a horizontális kérdések koordinálásában. Az Európai Unióról szóló szerződés 16. cikkének (6) bekezdésével összhangban az Általános Ügyek Tanácsa gondoskodik a Tanács különböző formációiban folyó munka összhangjáról. Amint azt a Tanács eljárási szabályzata 2. cikkének (2) bekezdése kimondja: „Az Általános Ügyek Tanácsa felel az átfogó szakpolitikai koordinációért, az intézményi és igazgatási kérdésekért, a több európai uniós politikát is érintő horizontális kérdésekért – például a többéves pénzügyi keretért és a bővítésért –, valamint az Európai Tanács által rábízott minden más kérdésért, figyelembe véve a gazdasági és monetáris unió működési szabályait.” Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszerért felelős tanácsi formáció a Környezetvédelmi Tanács.

Mindazonáltal e rendszer hatása többdimenziós, az szorosan kapcsolódik más tanácsi formációk hatáskörébe tartozó kérdésekhez. Először is, a Közlekedési, Távközlési és Energiaügyi Tanács hatáskörébe tartozó kérdésekhez, amely a magas energiaárakkal és azok volatilitásával foglalkozik. Másodsor, a Versenyképességi Tanács hatáskörébe tartozó kérdésekhez, amely az európai ipar versenyképességéért felel. Harmadsor, a Gazdasági és Pénzügyi Tanács hatáskörébe tartozó kérdésekhez, amely az éghajlatvédelmi átállás költségeivel foglalkozik. Végül pedig a Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Tanács hatáskörébe tartozó kérdésekhez, amely az energiaszegénység területéért felel.

Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer az uniós éghajlat-politika egyik fő eszköze. Az energiaárakra gyakorolt közvetlen hatása azonban számos kockázatot von magával az uniós ipari termelésre nézve, és fokozza az energiaszegénység kockázatát (amelyet az épületeknek és a közúti közlekedésnek az új kibocsátáskereskedelmi rendszerbe való bevonása növelni fog). Tekintettel e probléma horizontális jellegére, azt sürgősen meg kell vitatni oly módon, hogy az lehetővé tegye az azonosított kihívásokra való koordinált reagálást. Ezért javasoljuk, hogy az Általános Ügyek Tanácsa kapjon megbízást arra, hogy átfogó párbeszédet folytasson erről a kérdésről. Megfelelően koordinálnunk kell az e rendszer által érintett uniós szakpolitikákat, és nagyobb biztonságot kell nyújtanunk polgáraink és ipari ágazataink számára.